

ОЦІНКА СИСТЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ КОШТІВ ПАТ “УКРСИББАНК”

Визначено роль та значення депозитних операцій у формування ресурсної бази банку, а також специфічність його діяльності. Висвітлено джерела формування ресурсів банку, розглянуто класифікаційні ознаки залучених коштів. Проаналізовано депозитні операції ПАТ “УкрСиббанк”. Розглянуто депозитні продукти для середнього та малого бізнесу. Визначено депозитні продукти, які пропонує ПАТ “УкрСиббанк” для приватних осіб. Визначено місце та роль депозитних ресурсів у власних пасивах банку. Проаналізовано динаміку коштів клієнтів банку.

Ключові слова: депозит, депозитні операції, вкладник, залучені кошти, депозитний портфель банку, корпоративні клієнти, депозити для малого та середнього бізнесу.

O. O. RADETZKA, S. I. TALAYLO
Khmelnitsky National University

EVALUATION OF ATTRACTION DEPOSITS PAT “UKRSYBBANK”

Abstract – In this article the role and importance of deposit operations to the formation of the resource base of the bank, and the specificity of its activity. Deals with the sources of bank resources formation, classification criteria are considered borrowings. Analyzed Deposits PAT “UkrSibbank”. The characteristic types of deposits that the bank involved. Definitely the best types of deposits for PAT “UkrSibbank”. The characteristic structure of the deposit portfolio. Investigated types of loans to corporate customers. Considered deposit products for small and medium businesses. Definitely deposit products offered by PAT “UkrSibbank” for individuals. The place and role of deposit resources for their own liabilities. The dynamics of funds clients. Investigated the need to raise additional funds by the bank.

Key words: deposit, deposit banking, investor, raised funds, deposit portfolio, corporate customers, deposits for small and medium businesses.

Вступ. Депозитні операції відіграють значну роль у діяльності банку, тому що вони є головним джерелом проведення активних і, насамперед, пасивних операцій. Від характеру депозитів залежать види кредитних операцій і, відповідно, розмір доходу банку. До того ж правильна організація депозитних операцій забезпечує ліквідність комерційних банків і депозитні операції сприяють прискоренню безготівкових розрахунків, а ресурси, сформовані за рахунок депозитних операцій, зазвичай дешевші міжбанківських кредитів.

У ринковій економіці банківські установи виконують роль фінансових посередників, що дає змогу залучати великі суми вільних грошових капіталів і заощаджень, вкладаючи їх у різні види активів, які приносять дохід. Специфікою банківської діяльності є те, що банк оперує переважно залученими коштами, тобто чужими грошима. Залучення вільних грошових коштів юридичних та фізичних осіб і виплати процентів обходяться банку відносно дешево, оскільки, емісія власних цінних паперів або отримання кредитів на міжбанківському ринку є більш дорогими способами збільшення капіталу.

Широке коло питань, що розглядають дослідження залученням коштів банками та визначенням раціональних підходів до їх розміщення, висвітлено в працях учених-економістів: М.Д. Алексеєнка, О.В. Васюренка, А.П. Вожжова, Ж.М. Довгань, А.О. Епіфанова, Г.Т. Карчевої, В.В. Рисіна та ін.

Основна частина. Акумулявання вільних фінансових ресурсів суб'єктів економічної системи є однією з основних функцій банківських установ. Банки формують більшу частину своїх ресурсів за рахунок залучених коштів, адже вони є найбільш значною частиною пасивів банку, яка в кілька разів перевищує його власні кошти. Фактично залучені кошти – це основне джерело формування ресурсів комерційного банку, які спрямовуються на проведення активних операцій. В основі діяльності будь-якого банку є депозитні ресурси [3].

Джерелами формування ресурсів банку з депозитних джерел є тимчасово вільні кошти юридичних та фізичних осіб, які забезпечують банку ефективну діяльність та є джерелом зростання прибутку [5]. Основними інструментами залучення коштів юридичних і фізичних осіб є строкові депозити, депозити до запитання та ощадні (депозитні) сертифікати. Розглянуті класифікаційні ознаки дозволяють визначити стабільність та надійність депозитної бази банку.

ПАТ “УкрСиббанк” залучає вільні грошові кошти, головним чином, шляхом виконання депозитних операцій, у процесі яких використовуються різні види банківських рахунків. Депозити бувають до запитання й строкові. Депозити до запитання розміщуються у банку на поточному рахунку клієнта. Вони використовуються власниками для здійснення поточних розрахунків з їх господарськими партнерами. За вимогою клієнта кошти з його поточного рахунку у будь-який час можуть вилучатися шляхом видачі готівки, виконання платіжного доручення, оплати чеків або векселів.

Вклади до запитання є нестабільними, що обмежує можливість їх використання банком для позичкових та інвестиційних операцій. В умовах відсутності (як правило) плати за депозити до запитання банк намагається залучити клієнтів і стимулювати приріст поточних внесків за рахунок надання їм додаткових послуг та підвищення якості обслуговування [1, с. 118]. Це, зокрема, кредитування з поточного рахунку, пільги вкладникам в одержанні кредиту, використання зручних для клієнта форм розрахунків: застосування кредитних карток, чеків, розрахунково-консультативне обслуговування тощо. До вкладів до запитання нале-

жать також кредитові залишки за контокорентним рахунком або поточним рахунком з овердрафтом. Для покриття операційних витрат, пов'язаних із веденням поточних рахунків, банк стягує з клієнта комісійну винагороду. Комісія може утримуватися з депозитного процента. Деякі банки не стягують комісії за ведення поточних рахунків за умови зберігання на них стабільного залишку не нижче від встановленого рівня [4, с. 140].

Строкові депозити (вклади) – це кошти, які розміщені у банку на певний строк не менше від одного місяця й можуть бути знятими після закінчення цього терміну або після попереднього повідомлення банку. Вилучення строкових вкладів відбувається шляхом переказування грошей на розрахунковий (поточний) рахунок або готівкою з каси банку. Строкові вклади є для ПАТ “УкрСиббанк” кращим видом депозитів, оскільки вони стабільні та зручні в банківському плануванні. За ними сплачується високий депозитний процент, рівень якого диференціюється залежно від терміну, виду внеску, період у повідомлення про вилучення загальної динаміки ставок грошового ринку та інших умов. Строкові вклади є джерелом одержання прибутків їх власниками, вони оформляються угодою між вкладником і банком. Строкові вклади не використовуються для здійснення поточних платежів. Якщо вкладник бажає змінити суму внеску – зменшити або збільшити, то він може розірвати депозитну угоду та переоформити свій строковий вклад на нових умовах. При достроковому вилученні коштів з такого депозиту власник, як правило, позбавляється передбачених угодою процентів. У цьому випадку проценти знижуються до рівня, передбаченого по вкладах до запитання [2, с. 142].

Депозитна діяльність ПАТ “УкрСиббанк” – одна із основних рис, за якою банк є пізнаваним у громадськості. В структурі депозитного портфелю банку є депозити для корпоративних клієнтів, середнього та малого бізнесу і приватних осіб. Для ефективного управління вільними коштами банк пропонує корпоративним клієнтам коротко- або довгострокове розміщення коштів в національній та іноземній валюті. Багаторічний досвід банку у галузі фінансових та банківських послуг допомагає корпоративним клієнтам обрати найбільш зручну схему розміщення коштів на вигідних умовах індивідуально для їхніх компаній.

ПАТ “УкрСиббанк” пропонує корпоративним клієнтам кілька варіантів депозитних рішень.

Строковий депозит – гарантує дохід від розміщення коштів на фіксований строк під фіксовану процентну ставку. За умовами строкового депозиту компанія може отримувати відсотки щомісячно або наприкінці терміну. Для продуктивного управління фінансами, компанії можуть отримати більш гнучкий варіант розміщення вільних коштів – “Депозитну лінію плюс”. За наявності основного траншу, вони мають можливість розміщувати нові транші за обраними ними умовами в рамках одного договору без додаткового повідомлення податкових органів та обрати зручний для корпоративних клієнтів термін розміщення коштів та спосіб отримання відсотків: щомісячно, щоквартально або наприкінці терміну. “Депозитна лінія плюс” – це зручний спосіб розміщення коштів додатковими траншами за допомогою системи Інтернет-банкінгу Star Access, без укладання додаткових угод на паперових носіях та без відвідування банку.

Для накопичення та поповнення своїх коштів без обмежень протягом строку дії депозитного рахунку, корпоративні клієнти можуть скористатись депозитом з поповненням. Схему виплати відсотків та строк розміщення коштів компанії можуть обирати на свій власний розсуд. Нарахування відсотків на залишок коштів на поточних рахунках дає можливість перетворювати пасивні залишки у джерела доходів. За наявності овердрафту на поточному рахунку оптимізація фінансових потоків компаній здійснюється за рахунок часткової компенсації витрат на овердрафт нарахованими відсотками.

ПАТ “УкрСиббанк” пропонує приватним особам відкриття та ведення поточних рахунків в національній та іноземній валюті, за якими: приймає та видає готівку; здійснює безготівкові розрахунки за товари та послуги, комунальні та інші платежі; здійснює перекази коштів.

При відкритті депозиту видається безконтактна картка – через яку можна знімати проценти. Аналіз методів управління депозитами банку свідчить про їх різноманітність і відповідність сучасним вимогам. Одним з основних чинників при аналізі залучення депозитів є розгляд та аналіз цінової політики банку. Банк встановлює диференційовані ставки за строковими депозитами з огляду на умови залучення коштів. У своїй діяльності банк використовує як прості відсотки за строковими вкладками населення так і складні. Щоб вийти на конкурентний ринок і розвиватися, середні та малі підприємства потребують допомоги надійного фінансового партнера, який має можливість надавати послуги на сприятливих умовах.

ПАТ “УкрСиббанк” враховує потреби розвитку середнього й малого бізнесу та необхідність суб'єктами підприємництва формувати власні джерела фінансових ресурсів, тому пропонує їм відкривати наступні депозитні рахунки: “Безстроковий вклад “Активні гроші”, “Строковий вклад”, “Депозитна лінія”. Приватним особам ПАТ “УкрСиббанк” пропонує наступні депозити, які сприятимуть накопиченню власних коштів цих осіб, а також формуванню ресурсної бази банку: “Гарантований капітал”, “Надійний статок”, “Персональний план збагачення”, “Щасливий вік”, “Активні гроші”. Завдяки цим депозитам банк може вільно маневрувати залученими ресурсами у межах визначеного терміну за умови адекватного резервування. При формуванні депозитних ресурсів банк насамперед визначає місце та роль депозитних ресурсів у власних пасивах, при цьому приймає рішення диктується загальною стратегією банку щодо управління активами та пасивами [6, с. 34]. Виходячи з умов, які складаються на ринку, а також власних можливостей банку щодо залучення коштів, обирається стратегія залучення й управління депозитними ресурсами банку. Головною метою при цьому стає досягнення оптимального співвідношення між стабільністю та вартістю ресурсів банку.

Оскільки залучені кошти відіграють важливу роль у формуванні ресурсів ПАТ “УкрСиббанк”, то здійснений аналіз коштів клієнтів показав, що у протягом 2011–2013 рр. відбувалось певне зниження стро-

кових коштів і поточних рахунків / рахунків до запитання фізичних осіб, тоді як строкові кошти юридичних осіб зростали у 2012 р. порівняно з 2011 р., а поточні рахунки юридичних осіб зменшувались, у 2013 р. в порівнянні з 2012 р., навпаки, – поточні рахунки зростали, а строкові кошти зменшувались.

Рис. 1 наочно ілюструє динаміку коштів клієнтів ПАТ “УкрСиббанк” протягом аналізованого періоду.

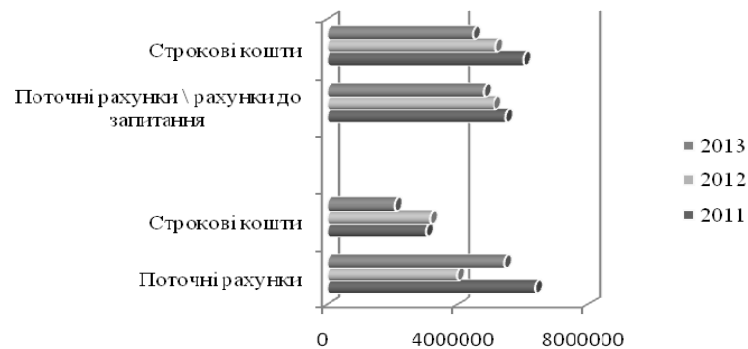

Рис. 1. Динаміка коштів клієнтів ПАТ “УкрСиббанк”

Робота банків із залучення депозитів потребує особливої уваги в сучасних умовах, оскільки проблема ліквідності викликала труднощі з отриманням фінансування на ринку капіталів, а розвиток стабільної депозитної бази допоможе стабілізувати ситуацію. Стабільний депозитний портфель забезпечить банку не тільки приплив коштів, а також буде формувати репутацію надійності [4, с. 143]. Однак необхідність залучення додаткових ресурсів викликає зацікавленість банкірів у розробці депозитних продуктів, адже для того, щоб отримувати прибуток з кредитування, необхідно мати стабільне джерело капіталу, яким і стають депозитні вклади, залучені від індивідуальних клієнтів.

Банківська система України знаходиться на етапі сегментації ринку банківських послуг між окремими банківськими інститутами, яка, в свою чергу, забезпечується відповідною політикою комерційних банків. Існує тісний взаємозв'язок між розвитком депозитного ринку та процесами стабілізації грошової одиниці, грошово-кредитного ринку, зростанням грошових доходів населення та соціально-економічним зростанням загалом [6, с. 40–41].

В умовах політичної та економічної нестабільності загострюється проблема ефективного розвитку банківського сектору та підтримання його ліквідності, вирішення цієї проблеми пов'язане із умінням банків залучати кошти клієнтів на депозитні вклади, раціонально розпоряджатися ними та формувати довгострокову стратегію такої роботи.

Висновки. Однією з основних функцій банківської системи є раціональний розподіл фінансових ресурсів шляхом акумулювання тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання й населення та спрямування їх у кредитно-інвестиційний процес. Без достатньої ресурсної бази банки не можуть у належних обсягах здійснювати кредитування поточних потреб юридичних та фізичних осіб, реалізовувати потужні інвестиційні проекти. З огляду на це важливого значення та актуальності набуває обґрунтування ролі депозитних операцій банків як вирішального фактора економічного зростання та стабільності банківської системи.

Література

1. Вожжов А. П. Формування ресурсів комерційних банків / А. П. Вожжов // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 116–124.
2. Дмитрієва О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О. А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 138–144.
3. Д'яконов І. І. Теоретичні аспекти і класифікація депозитних ресурсів комерційних банків [Електронний ресурс] / І. І. Д'яконов, А. А. Ашурбеков // Сталий розвиток економіки : всеукр. наук.-вироб. журн. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_1/286.pdf.
4. Сєдих О. Є. Оцінка ефективності управління продуктами банку / О. Є. Сєдих // Економічний простір. – 2009. – № 22/1. – С. 176–184.
5. Чернишова А. В. Проблеми здійснення та шляхи вдосконалення депозитних операцій банків України [Електронний ресурс] / А. В. Чернишова. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2011_9/ul109ch2.pdf
6. Ярошенко С. П. Управління залученням ресурсів банку з депозитних джерел : монографія / С. П. Ярошенко, І. В. Сало, О. В. Крухмаль, О. С. Кобичева. – Суми, 2011. – 105 с.

References

1. Vozhzhov A. P. Formuvannia resursiv komertsiiynkh bankiv / A. P. Vozhzhov // Finansy Ukrainy. – 2003. – № 1. – S. 116–124.

2. Dmytriieva O. A. Optymizatsiia depozytnoi diialnosti komertsiiinoho banku // *Finansy Ukrainy*. – 2010. – № 5. – S. 138–144.
3. Diakonov I. I. Teoretychni aspekty I klasyfikatsiia depozytnykh resursiv komertsiiynykh bankiv [Elektronnyi resurs] / I. I. Diakonova, A. A. Ashurbiekov // *Stalyi rozvytok ekonomiky : vseukrainskyi naukovo-vyrobnychi zhurnal*. – Rezhym dostupu: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_1/286.pdf.
4. Siedykh O. Ye. Otsinka efektyvnosti upravlinnia produktamy banku / O. Ye. Siedykh // *Ekonomichnyi prostir*. – 2009. – № 22/1. – S. 176–184.
5. Chernyshova A. V. Problemy zdiisnennia ta shliakhy vdoskonalennia depozytnykh operatsii bankiv Ukrainy [Elektronnyi resurs] / A. V. Chernyshova. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2011_9/u1109ch2.pdf.
6. Yaroshenko S. P. Upravlinnia zaluchenniam resursiv banku z depozytnykh dzherel : monohrafiia / S. P. Yaroshenko, I. V. Salo, O. V. Krukhmal, O. S. Kobycheva. – Sumy, 2011. – 105 s.

Надіслана/Written: 30.05.2014 р.

Надійшла/Received: 2.06.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф. М. П. Войнаренко